N:o 3.

Redaktör och utgifvare:
FRANS J. HUSS.
Expedition:
Olofsgatan 1 (Hötorget 6), 1 tr. ö. g.

NORDISKT MUSIKBLAD.

Stockholm den 1 Februari 1892.

Pris:
Helt år 5 kr. — Lösnummer 25 öre.
Annonspris:
10 öre petitraden (15 öre utl.)

Årg. 12.

Edvard Grieg.

När Grieg jubilerade den 21 sistl. november och firades med fackeltåg af Kristiania studenter, besvarade han Fritz Thaulows festtal med de orden: »Der ungdomen är, vill också jag alltid vara.»

I sjelfva verket har han alltid varit der. Hans konst har ständigt varit ung, och han skiljer sig deri fördelaktigt framför de flesta af samtidens musikaliska konstnärer, hvilka väl kunnat hafva sin tid af ungdomlig begeistring, då de lofvat något stort och friskt, men snart råkat in i handtverkets, dogmens, schablonens nu mer än förr komplicerade nätmaskor, och der sprattlat sig trötta och gamla i förtid. När man betraktar nutidens besynnerliga musikaliska konst, der vid sidan af hejdlösa longörer, och godtycklig symbolisk sport står en nästan förfärande vidunderlig virtuositet i användandet af de yttre, sinliga medlen och en onaturlig rikedom på redan i vaggan monströst utbildade exekutörer och kapellmästare — så skulle man vara frestad tro tiden vara ur led och förtvifla om konstens framtid. Men då stannar blicken med verklig lisa på sådana konstnärer som Edvard Grieg, som ännu våga vara menniskor, våga vara naturliga, personliga, friska, originella och framför allt enkla, utan komplicerad lärdomsapparat och oräkneliga konservatoriebetyg, utan halffånig motivsymbolik, utan denna pretentiösa och i grunden kallt beräknade äflan att tolka lidelser så våldsamma, att de åtminstone icke existera på denna jorden, utan möjligen på jätteplaneten Jupiter eller ock i Gullivers Broddingnag.

Man kan knappt tänka sig någon större kontrast mellan två kritiker, än mellan å ena sidan Allgemeine Musikzeitungs alltjämt fortlöpande, konstruerade ledmotivrecept ur Wagner och Liszt — hvilka synas räcka till domedag — och å andra sidan följande enkla och träffande omdöme öfver Grieg af Camille Bellaigue i »Revue des deux mondes»:

»Griegs musik liknar hvarken vår egen eller våra nabors, tyskarnes, eller våra fjärmare vänners, ryssarnes. Med mindre prägel af studium, mindre tekniskt intresse, mindre behändighet och användning af klyftiga medel, besitter den mycken poesi, enkelhet och behag. Hvad som minst tryter hos Grieg är det som mest tryter hos andra, nämligen idéer. Af sådana eger han en rikedom. De melodiska motiv, som hans fantasi skapar, äro eleganta, originela, ofta melankoliska och lidelsefullt upprörda. Bland de nordiska komponister, som vi nu börja stifta bekantskap med, synes oss Grieg vara den mest äkte och naturlige. Har han än icke Tschaikovskys »métier», lägger han än icke an på samma symfoniska och instrumentala effekter som Rimski-Korsakov och andra, så är han i gengäld långt mera fjerran från de öfverdrifter, som skada mer än en af de ryska tonsättarne. I långt högre grad än de besitter han sinne för sammansättning, måttfullhet och ro.»

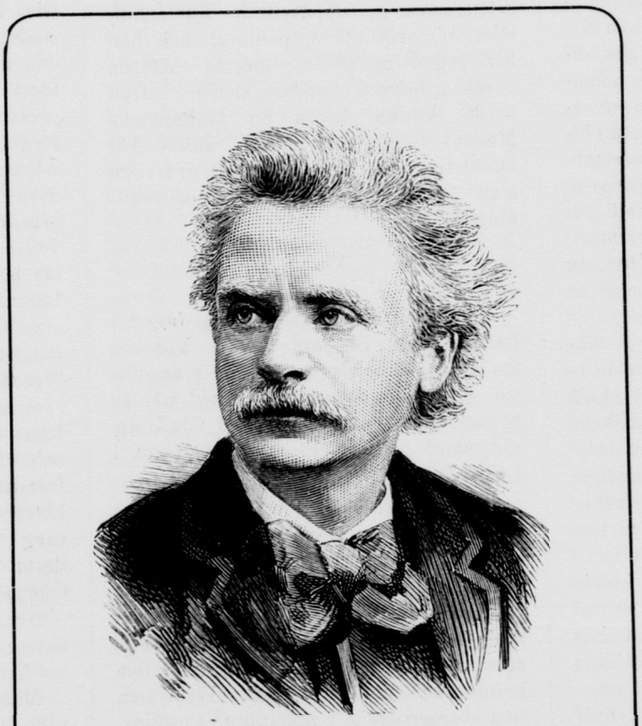

Edvard Grieg.

Det var vid detta tillfälle, i december 1889, som Colonne i Paris lemnade ifrån sig taktpinnen åt Grieg, en ära som han aldrig visat någon utom Tschaikowsky. Det var då, som Grieg med sin Per Gynt svit tog parisarne med storm, sedan han förut gjort en segerrik eriksgata genom halfva Europa. Det var då, som äfven andra franska pennor visade sig uppskatta den nordiska musikens universella betydelse, t. ex. Charles Darcours i Figaro, hvilken skref bl. a.:

»Man kan verkligen säga, att det nu är från Norden musiken kommer, ty Tyskland har sedan Wagners död blott en enda mästare, Brahms, medan den skandinaviska och ryska skolan är i full produktiv verksamhet.»

Jemte musiken till Peer Gynt är stråkkvartetten i g-moll ett af Griegs mest betecknande verk.

En norsk författares omdöme — att denna kvartett är ett alster af den moderna individualismens frihet och bär sin tonsättares alla framstående egenskaper i samlad summa och tillspetsad form — är fullt träffande, men samma författares fruktan för att kvartetten just derför skulle stöta dem, som ej äro obetingade vänner af modern musik, synes vara ogrundad. Vi ha flere gånger gjort den erfarenheten, att äldre män, som i allmänhet ej äro särdeles tillgängliga för den nyaste musiken, göra ett undantag för Grieg. Hvadan kommer sig detta, då ju Grieg onekligen hör till de mest avancerade?

En förklaring torde man finna i den nordiska folkton, som genomsyrar all Griegs musik och naturligtvis måste tilltala nordiska sinnen. Men det vigtigaste är väl, att Griegs musik är så utprägladt genialisk och så personlig, så individuelt omedelbar och fullständigt besjälad, utan minsta rest af död materia, torr formalism och förstämmande afsigtlighet. När pregnanta och originella idéer spruta eld och dansa om hvarandra, ordnade blott efter den snillrike konstnärens anborna fantasibehof och gudaingifna diktartvång, hvem frågar då efter »sonatform», »tematiskt arbete» och andra tekniska nödhjelpstermer? Det finnes en ästetisk logik, som står högre än den skrifna formlärans i alla fall aldrig fullt tillräckliga och ständigt i någon mån föråldrade regler, och det är den genialiska ingifvelsens och den personliga känslans logik. Om personligheten — såsom Geijer sagt — är det högsta i historien, så gäller detta främst om musikens historia, och Strindbergs paradox, att framtidens roman skall bli sjelfbiografien, är icke längre paradoxal, om den tillämpas på tonkonsten, ty hvarje sann och äkta tonskapelse är ett stycke sjelfbiografi.

Se der orsaken, hvarför Grieg — liksom vår Söderman — kan tilltala både äldre och yngre, oberoende af skola och partiståndpunkt. Framtidsmusikens räddning ligger helt visst i denna dragning åt det nationella och personliga, men icke i några gråa teorier, ej heller i det öfverdrifna skattandet åt virtuositeten och handtverket.

Ungefär samma reflexioner kunde man göra äfven efter åhörandet af Griegs tredje violinsonat, som gafs här på andra kammarmusiksoarén sistlidne december.

För hvar gång man hör något nytt af Grieg, blir man allt mer öfvertygad om, att han är samtidens mest ursprunglige tonsättare. Att tyskarne kunna finna honom »forcirt originel» (Riemanns uttryck om hans stråkkvartett), är ju mindre att undra på, då de icke kunna känna och sympatisera med hans nationela förutsättningar, hvilka göra det skenbart forcerade fullt förklarligt och organiskt. Men den, som genombläddrar Lindemans »Fjeldmelodier», finner genast rottrådarne till Griegs konstnärsart, som man kallat bisarr, blott derför att den är naturlig och folklig. Och att blifva folklig och sann, det är dock konstens bästa mål; alltför länge har den varit aristokratisk — kammarmusiken isynnerhet. För öfrigt har Grieg mycket mer af både yttre och inre enhet, än vid flyktigt åhörande kan tyckas. Hans flygande rytmer äro burna af en spänstig kraft och ingalunda några omotiverade reflexrörelser. Hans motiviska enhetlighet är högst anmärkningsvärd och skulle snarare kunna kallas monoton än bisarr, om icke den sprudlande friskheten borttoge hvarje skymt af longör. I detta afseende är Grieg ofantligt öfverlägsen tyskarne, t. o. m. den kanske mest ursprunglige af dessa, Franz Schubert.

Bülow har kallat Grieg för Nordens Chopin, andra ha benämt honom Nordens Schumann. Sanningen torde ligga midt emellan. Grieg eger af Schumann gemytsinnerligheten, men undviker grubblerierna; och af Chopin eger han klarheten, elegansen och det nationelt ursprungliga grunddraget, men undgår koketteriet och den sjukliga sentimentaliteten. Grieg kan vara sällsam och märkvärdig, ja äfven manierad, då han stundom för mycket upprepar sig sjelf; men han är aldrig vare sig flackt salongsmessig, uppstyltadt lidelsefull, eller obegripligt djupsinnig, och han har ingenting af de abnorma oarterna i ett utlefvadt »fin de siècle». Han borde kunna varda en tonkonstens Messias — åtminstone med större skäl än andra, som så kallats, men af hvilka man ännu förgäfves väntar på frälsningen.

* * *

Edvard Hagerup Grieg såg dagen i Bergen den 15 juni 1843. Vid sex års ålder klinkade han redan piano för sin moder konsulinnan och vid nio år började han komponera. På Ole Bulls råd sändes han till konservatoriet i Leipzig 1858.

Der var »i början det hela mig en dröm», skrifver han själf. »Jag såg och hörde och hade icke den aflägsnaste tanke på, att här ännu skulle vara något annat att göra. Med andra ord: jag blef dufven. Clementis sonater uttråkade mig; reglerna om kvinter och oktaver likaså. Hvad som som bragte mig i stämning, Chopins, Schumanns och Wagners verk, det var saker, som en ärbar konservatorieelev icke kunde ge sig till att studera utan att begå en dödssynd.»

Svensk Musiktidnings läsare erinra sig härvid må hända det bref, som August Söderman skref från Leipzig, då han var der straxt före Grieg. Det är alldeles samma intryck, samma förkärlek för den förbjudna frukten, för det unga och djerfva i tonkonsten. Men skilnaden var den, att Söderman — som för öfrigt var äldre och redan en rutinerad kompositör — tycktes med ens slå ut i full blom genom sin korta vistelse och sina knapphändiga studier i Leipzig, under det Grieg efter fyra års trägna studier för Moscheles, Hauptmann, Wenzel och Reinecke lemnade Leipzig jemt upp lika litet klok på sig sjelf, som då han kom dit.

Det var först i Köpenhamn, som han började ana sin mission, och detta framför allt efter bekantskapen med den lika genialiske som naivt sjelfbelåtne Nordraak. Båda svärmade tillsammans för att skapa en sjelfständig norsk tonkonst, och båda kompletterade hvarandras egenskaper. I Nordraaks kraft och tvärsäkerhet fann Griegs blyga tveksamhet en välgörande motvigt och sporre till energi. Nordraak målade i stora tjocka penseldrag och hade föga sympati för det tekniska, Grieg var mera fin stämningsmålare och nedlade strängt arbete på formens fulländning. Den förre bröts i förtid, och Grieg fick nu ensam fullfölja bådas drömmerier. En oskattbar hjelp fick han i den utmärkta romanssångerskan Nina Hagerup, som blef hans maka och genom sitt föredrag mycket bidrog till att göra hans visor populära.

Några i yttre mening märkvärdiga data erbjuder Griegs lefnad icke alls. Ole Bulls lif är en hel roman eller snarare en saga, Griegs verksamhet är den af en stilla, sträfsam musiker, och först på senare tider har han börjat resa för att göra sig känd och sjelf föra fram sina kompositioner. 1866—74 verkade han i Kristiania såsom ledare af Filharmoniska sällskapet och Musikföreningen, hvilken han stiftade 1870 och som ej obetydligt bidragit till att höja den musikaliska nivån i Norges hufvudstad. Under de ofta pinsamma stunder han hade med det musikaliska handtverkets praktiska bestyr i ett ej öfverdrifvet tacksamt samhälle, kom som en uppiggande flägt ett bref från Liszt, hvilken med sin vanliga välvilja och vakenhet för nya dristiga talangers framträdande hade fäst uppmärksamheten vid Griegs opus 8 och i anledning deraf skref till tonsättaren, att detta verk »témoigne d'un talent de composition vigoureux, réfléchi, inventif, d'excellente étoffe, lequel n'a qu'à suivre sa voie naturelle pour monter à un haut rang».

Man kan tänka sig Griegs förtjusning öfver detta bref, yttermera ökad genom hans samvaro med Liszt i Weimar vintern 1869—70, då den store

pianokonungen öfverraskade honom med att spela hans a-mollkonsert från bladet efter ett oordentligt skrifvet partitur.

År 1874, då Grieg af stortinget erhöll ett årligt »komponistgage» af 1,600 kronor, lemnade han Kristiania, och sedermera har han endast undantagsvis eller för kortare tider vistats der, men för öfrigt uppehållit sig dels i utlandet, dels på Lofthus iHardanger, hvarest han byggt sig ett litet hus vid fjorden. I Bergen ledde han en tid sällskapet Harmoniens konserter. På de sista åren har han som sagdt rest mycket, i Danmark, Tyskland, England, Belgien, Frankrike o. s. v., och i närvarande stund kan han med säkerhet kallas verldskunnig.

Att påminna om Griegs förnämsta kompositioner, torde för Svensk Musiktidnings läsare vara öfverflödigt. Hans albumblad och humoresker för piano, hans visor och stråkmelodier, hans kammarmusik och pianokonsert, hans sviter ur »Per Gynt» och »Fra Holbergs tid», hans körer »Landkjending» och »Foran sydens kloster», hans komiska kvartett »Brumbrasken i Bumba», hans dramatiska fragment »Olav Trygvason» o. s. v. — allt detta är af svensk publik kändt och omtyckt. För sin personliga del vill nedskrifvaren af dessa rader endast tillägga, att vissa af Griegs visor förefalla mig som formliga underverk, och att bland små genrestycken för piano ingenting, absolut ingenting tilltalar mig så som Griegs bästa stämningsbitar, med undantag blott af Schumanns allra bästa och mest klassiska småsaker.

Jag upprepar dock och betonar uttryckligen, att denna förtjusning gäller endast Griegs goda arbeten, hvilka lyckligtvis tillhöra flertalet. Men nekas kan icke, att åtskilliga af hans kompositioner verkligen äro »forceradt originella» och mera ega besynnerlighetens än genialitetens och smakens kännemärken. Ett dråpligt exempel derpå lemnar hans senast utgifna verk, pianohäftet op. 54, femte delen af hans »Lyriska stycken». Man finner der bl. a., utom ett par folktonsskisser i hans mest manierade och norsk-norska stil, ett stycke »Klokkeklang» af sådan vild naturalism, att man knappt vet, om det skall föreställa ett dåligt skämt eller en trotsig nyck. Det består nästan uteslutande af tomma kvinter för båda händerna, kastade godtyckligt huller om buller, utan att det är möjligt att upptäcka något rationelt harmoniskt sammanhang. Scarlattis katt, som promenerade öfver tangenterna, råkade händelsevis spela ett lämpligt tema, som än i dag är omtyckt under namnet »kattfugan». Men Griegs klokkeklang är ej en civiliserad kattmusik, utan erinrar nästan mera om bonden, som trampade i klaveret.

Dock — vi lemna snillets förvillelser å sido och meddela hällre en fullständig öfversigt af Griegs utgifna tonsättningar. Af större körverk föreligga Den Bjergtagne, Bergliot samt de nyss nämda Foran Sydens kloster, Landkjending och Olav Tryggvason, hvarjämte Björnsons fredsoratorium är bebådadt. Orkestersaker äro, utom de båda nyss nämda sviterna (hvaraf den ur Per Gynt förra året var den mest spelade svit i Europa), en konsert med piano, en konsertuvertyr I Höst och två opustal af hvardera två melodier för stråkorkester. Kammarmusiken representeras af tre violinsonater, en violoncellsonat och en stråkkvartett, kvartettsången af ett Album for Mandssang och spridda stycken, solosången af op. 2, 4, 5, 9, 10, 15, 18, 21, 25, 26, 33, 39, 44, 48 och 49 jämte spridda sånger och utdrag ur Peer Gynt och Sigurd Jorsalfar. De båda sista figurera äfven, jämte flere arrangemanger, under rubriken piano 4 händer, tillika med originalkompositionerna Pièces symphoniques, Norske Dandse och Valscapricer. För två pianon har Grieg skrifvit en Romance med variationer och arrangerat fyra klavérsonater af Mozart. Slutligen föreligga för piano solo, utom konserter, en sorgmarsch öfver Nordraak och diverse arrangemang af tonsättarens öfriga verk samt folkvisebearbetningar, tretton opustal originalkompositioner, nämligen Pianostykker, Poetiske Tonebilleder, Humoresker, Folkelivsbilleder, Improvisata, Albumblade, en Sonate, en Ballade samt fem häften Lyriske Stykker.

A. L.

Fyndet af Mozarts hufvudskål.

En mycket intressant uppsats af dr. Ludv. Aug. Frankl har varit synlig i wientidningen Neue Fr. Presse, i hvilken meddelas huru Mozarts hufvudskål blifvit funnen. Mozarts graf är nu obekant. Skamligt nog har ingen åt efterverlden bevarat minnet af platsen, der den store tonsättaren blef begrafven, ingen utom — dödgräfvaren, enligt hvad nämnda artikel af dr Frankl upplyser. Sjelfva saken, att Mozarts hufvudskål finnes ofvan jord och förvarad, är längesedan känd. I n:o 3 förra årg, af Allgem. Musikzeitung förekom efter N. W. Tgbl. en notis, enligt hvilken i målaren Gust. Gauls kvarlåtenskap dokumenter funnits, som visa att den dyrbara reliken befann sig i Wien och egdes af den berömde anatomen Josef Hyrtl derstädes; en af den lärde professorn utbedd och af dennes hustru meddelad upplysning härom bekräftade saken jemte uppgift att Mozarts hufvudskål komme att tillfalla staden Salzburg. Men hur klenoden kommit i prof. Hyrtls ego har tills helt nyligen varit en hemlighet. Detta skulle ha tillgått på följande sätt.

Prof. Josef Hyrtl har ärft Mozartskraniet af sin äldre broder, den som ett stort original bekante kopparstickaren Jacob Hyrtl. Huru denne blifvit egare af skatten berättade prof. Hyrtl efter broderns egna uppgifter för dr Frankl, öfverlåtande åt honom att offentliggöra berättelsen derom när han fann det för godt.

Då för några år sedan Jacob Hyrtl, kopparstickaren, blef sjuk lät han kalla till sig brodern, professorn och hofrådet, som läkare. Den sjuke trodde sitt slut nalkas och öfverlemnade derför till ett minne af sig en hufvudskål, som han uppgaf vara W. A. Mozarts, och som han fått till skänks af dödgräfvaren vid St. Marx-kyrkogården. Efter sin moders död begaf sig Jacob Hyrtl dagligen till denna kyrkogård, der den af honom så djupt saknade var begrafven. Här kom han att göra bekantskap med dödgräfvaren, som en gång under ett svårt oväder bjöd honom in till sig. De båda männen stämde väl öfverens i en sak nämligen kärleken till musiken. Hyrtls fader hade varit hautboist i Estherhaziska kapellet i Eisenstadt under Josef Haydns direktion, sjelf spelade han violoncell. En dag sade dödgräfvaren till Hyrtl: »Jag är nu gammal och har väl inte så långt kvar. Jag är i besittning af en dödskalle, som är ganska märkvärdig och efter min död kunde gå förlorad. Det är en stor hemlighet förenad dermed. Ni, som är en så stor vän af musik skall nog gömma och väl bevara den heliga reliken.» Han hemtade derefter från botten på en byrålåda ett paket, som såg ut att innehålla ett klot, inlagdt i ett af ålder gulnadt, med snöre ombundet papper. Han öppnade det och sade: »Detta är Woltgang Amadeus Mozarts hufvudskål.» Vid Hyrtls stora förvåning öfver denna uppgift berättade han, att hans far, hvilken varit en from gudfruktig man, med honom, då han ännu var barn, gick hvarje söndag frå kyrkogården, der han tjenstgjorde som dödgräfvare, till den inom linievallen belägna kyrkan. En söndag hörde de här en messa, som var komponerad af gossen Mozart, och som gjorde ett djupt intryck på åhörarne. Dödgräfvarens son inpreglade detta i sitt minne, ty han kände sig djupt gripen af denna messa. Efter flera år efterträdde sonen sin fader i befattningen som dödgräfvare. En gång under en snöstorm, d. 5 dec. 1791 i skymningen, kommo 4 karlar bärande en likkista till kyrkogården; på ett papper, som de medförde stod den dödes namn: Wolfgang Amadeus Mozart. Minnet af den fordom hörda messan och namnet på den berömde kapellmästaren föranledde dödgräfvaren att sjelf lägga hand vid den dödes nedmyllande. Då ingen enskild graf var beställd, så blef kistan nedsatt i en allmän graf, hvari kistorna ställas i lager. I ett sådant lager ställdes alltid fyra kistor bredvid hvarandra och jord skottades öfver dem; när sexton lik så jordats var grafven full.

Mozart blef, då tre lager redan voro fylda, lagd i det öfversta längst till venster. Dödgräfvaren annoterade detta i en anteckningsbok. Jacob Hyrtl såg denna anteckning, då han erhöll hufvudskålen till skänks. Då efter tio år, såsom brukligt var, gemensamhetsgrafven tömdes för att lemna rum för en ny inflyttning af dess tysta innevånare, undantog dödgräfvaren, ehuru olofligen, ur Mozarts förmultnade kista hans hufvudskål och underkäken som låg lös bredvid.»

Prof. Hyrtl mottog vid denna här i korthet meddelade berättelse, ur sin broders händer hufvudskålen, som låg förvarad i samma omhölje hvarmed den af dödgräfvaren öfverlemnades, och gaf den plats i sitt anatomiska museum. Sedan måste han dock återlemna den till brodern, då denne tillfrisknat. Vid anställda forskningar rörande historien om och besittningsrätten till hufvudskålen, hade Jacob Hyrtl fått veta att ännu en son och en systerson till dödgräfvaren lefde, hvilka han ville bespara obehaget att erfara, det en så nära anhörig lagen till trots begått en grafplundring. Jacob Hyrtl ville kasta reliken i Donau, emedan han ej ansåg Wien, som låtit sin Mozart gräfvas ned i en fattiggraf, värdig att ega den. Men den besynnerlige mannen kunde ej skiljas från sin skatt, och sålunda blef efter hans död skallen funnen bland kvarlåtenskapen i sitt gamla gulnade hölje omgifven af skräppapper och trasiga handdukar, hvarfter prof. Hyrtl till slut blef egare af den.

År 1868 visade prof. Hyrtl skallen för dr. L. A Frankl under meddelande af det ofvannämnda förloppet med fyndet och gömmandet af hufvudskålen. Skallen hvilar nu på ett svartpoleradt ställ och är till skydd öfvertäckt med en glaskupa. Underkäken var vidfästad med tråd. I öfverkäken äro på högra sidan tre oxeltänder och två kindtänder, på venstra sidan en oxeltand och en kindtand. Underkäken har till höger två, till venster tre oxeltänder. Dr. L. A. Frankl ger följande beskrifning på hufvudskålen efter professor Hyrtls diktamen.

»Skallen är rymlig och visar en mellan kort- och långnacke(-skalle) stående vackert rundadt oval form. Profilen stämmar fullkomlig öfverens med Mozarts profilporträtt, hvarom man ej kan misstaga sig, emedan panna, näsa och haka ej visa någon fettbeläggning.

Af förhållandet med kraniesömmarnes hopväxning finner hvarje anatom att hufvudskålen tillhört en menniska, som varit mellan 30 och 40 år gammal. Mozart dog vid 34 års ålder. Han hade, som man vet, stora öron, hvilket förutsätter stora hörselgångar, och dessa äro på i fråga varande hufvudskalle absolut stora; deremot kan, efter den gamla frenologiens läror, intet spår till tonsinne upptäckas.»

Professor Hyrtl sade sig ha för afsigt att låta göra en ytterst noggrann afbildning af hufvudskålen och låta den åtföljas af en vetenskapligt grundad afhandling, som han ville offentliggöra. (Forts.)

Innehållet af

Gioconda.

Opera i 4 akter af Tobia Gorrio.
Musik af Amilcare Ponchielli.

Då denna vår operasäsongs första stora nyhet snart kommer att gå öfver scenen, vilja vi lemna våra läsare en öfversigt öfver operans dramatiska och musikaliska innehåll. Libretton, af seriöst innehåll, är rätt intressant och dramatiskt omvexlande, erbjudande vackra sceniska partier och musiken är särdeles melodiös ehuru, efter hvad vi kunnat finna af klaverutdraget, icke företeende synnerligt utpreglad originalitet. Bland de otaliga italienska operakomponisterna af senare tid intager Ponchielli ett framstående rum, och denna hans opera har, hvad nu sällan inträffar med italienska operaalster, letat sig väg till flera europeiska scener. Ponchielli står i detta hänseende i paritet med Boïto och Mascagni, att icke tala om den gamla maestron Verdi. Komponisten hör ej mer till de lefvandes antal; han dog för sex år sedan något öfver 51 år gammal.

Vi gå nu till redogörelsen för »Giocondas» dramatiska innehåll.

Första akten. Scenen visar en festsmyckad gård i dogepalatset. I fonden synes »giganternas trappa» och »porta della carta» jämte en port, som leder in i S. Marcokyrkan. Till vänster har en offentlig skrifvare sitt bord. På en af palatsets väggar synes ett af de historiska lejongapen. Det är en vacker våreftermiddag. Scenen är full af festklädda folkskaror, arsenalarbetare, sjömän, masker af alla slag. Sångaren Barnaba, styckets bof, står med ryggen mot en pelare och betraktar folket; han bär en liten gitarr i en rem öfver bröstet.

Operan börjar med en hurtig kör af sjömännen och folket: »Nöjen, fester! nöjen och bröd! republiken herska skall med ära». Klockringning och trumpetstötar höras och Barnaba påminner om att de kalla till regatta. Folket aflägsnar sig. B. har derefter en monolog, bekännande sig vara en spion som »fångar getingar i flykt å statens vägnar», och brinnande af begär att »fånga en viss liten fjäril», hvarmed han syftar på sångerskan Gioconda. Denna inträder med sin blinda moder, mot hvilken hon visar mycken ömhet, likasom denna välsignar sitt öde att ega dottern vid sin sida. Den blinda tager upp sitt radband då Gioconda vill gå att uppsöka sin vän Enzo. Hon hejdas af Barnaba, som yppar för henne sin kärlek, men under förklaring att hon hatar honom och hans fräcka sånger skyndar hon bort. B. fäster uppmärksamheten vid den blinda modern, som läser sina böner, och uppgör en plan att vinna Gioconda genom att vädja till hennes dotterliga kärlek. Folket inkommer i festlig stämning efter regattan, förande med sig segraren. Den besegrade Zuane, som hånas af folket, håller sig dyster åt sidan. Barnaba intalar honom nu att hans missöde berott på att man förtrollat hans båt. Under tiden har folket börjat ett tärningspel. B. uppgifver den blinda såsom hexan, hvilken förtrollat båten, folket får reda härpå och nu ljuder ett allmänt rop att hexan skall brännas. B. uppmanar gendarmer att föra henne till fängelset, då Gioconda inträder med Enzo, klädd som dalmatisk sjöman. Denne söker hejda folket och förklarar att han dock skall »lära de grymma bödlar att hålla de hvita håren i ära». Folket ropar emellertid: »Till bålet, till bålet», och Enzo skyndar, under Giocondas förtviflan, att hemta sina kamrater. Statsinqvisitorn Alvise uppträder med sin gemål Laura och folkmassan drager sig vördnadsfullt tillbaka. Alvise frågar sakta Barnaba hvad den blinda gjort, och B. svarar: »djefvulska konster», hvarpå Alvise befaller att hon skall häktas. Gioconda faller på knä för honom, bedjande om förskoning och yttrande: »Man kallar mig Gioconda. Jag med mina muntra sånger folkets hjertans gläder, till änglarne och Herren hon (modern) sina böner kväder». Enzo inträder jemte sina sjömän för att rädda den blinda. Laura igenkänner med bestörtning Enzo, hennes första kärlek, och då hon vid åsynen af den blindas radband yttrar: »Så from kan ej en hexa vara», lyssnar Enzo till den rösten, som tyckes honom så bekant. Barnaba har emellertid spionerat på dem båda. Laura utverkar nu den blindas frigifning, hvilken af tacksamhet skänker henne sitt radband, sägande: »Det skall dig lycka bringa, när som du minst det tänker». Gioconda ber att få veta namnet på sin moders räddarinna. Denna uttalar namnet Laura med en blick på Enzo, som frapperad utropar: »Hvad hör jag?» Alla gå nu till kyrkan utom Enzo och Barnaba. Denne närmar sig E. med orden: »Enzo Grimaldo, furste af Santafior . . . du drömmer?» Enzo finner att han är igenkänd och B. yppar nu att han äfven känner det forna kärleksförhållandet mellan Enzo och Laura, som tvingats att äkta en annan. E. förklarar dock att han skänkt sin tro åt Gioconda, men B. förstår att upptända den gamla kärleken till Laura och lofvar att hon samma natt, då Alvise med stora rådet är i dogepalatset, skall komma till Enzos fartyg. B. yppar emellertid på E:s fråga hvem han är, som vill honom så väl, att han är »en man, som plär göra Tioman-

narådet hemliga tjenster», hatar honom och älskar Gioconda. Enzo uttrycker sin afsky för Barnaba och skyndar till sitt fartyg. B. kallar ut skrifvaren Isepo, för hvilken han dikterar följande bref: »Hemliga ledaren af inqvisitionen». — (Gioconda synes jemte modern i kyrkodörren och drager sig undan, lyssnande bakom en pelare.) »På Dalmatiernas skepp skall Laura fly med Enzo i natt.» Efter en monolog af Barnaba kastar han brefvet i lejongapet och går. Ett maskeradt sällskap inträder, åtföljdt af folket, som dansar och sjunger. Klockorna börja ringa och folket faller på knä till bön, under det Gioconda, förkrossad öfver Enzos otrohet, leder sin moder fram mellan de knäböjande.

Andra akten: Natt. Den öde stranden af en obebodd ö i Fursinasundet. Ett segelfartyg, sedt från sidan, med tända lyktor å däcket. I fonden lagunerna och stjernhimlen, till höger månuppgången. I förgrunden ett litet altare med en upplyst madonnabild. Vid ridåns uppgång synas sjömän stå eller sitta i grupper på däcket; skeppsgossar synas uppe i riggen.

Sjömännen stämma upp en rask sång. Barnaba höres utanför scenen sjunga en fiskarsång och inkommer sedan klädd som fiskare, följd af Isepo. Under det han sjunger bespejar han fartyget och räknar besättningen samt fartygets kanoner och ger sedan Isepo befallning att tillsäga deras vänner att ställa sig på lur i strandens snår. Enzo kommer ut ur kajutan och går framåt scenen, ger derefter sjömännen sina ordres att hålla allt färdigt till afsegling och bjuder dem god natt, hvarpå de gå ned under däck. E. öfverlemnar sig åt betraktelse af hafvet och tanken på den väntade vännen. Barnabas röst höres från den båt, hvari han för Laura till fartyget. Enzo kastar ned en lina och helsar dem välkomna. Kärleksduett mellan Enzo och Laura. Den förre lemnar henne och går ned under däck att förbereda afresan. Laura nedfaller framför madonnabilden; maskerad inträder oförmärkt Gioconda, och då Laura beder om madonnans välsignelse utropar Gioconda: »Hon dig förbannar», hvarefter hon yppar sin kärlek till Enzo. Laura förklarar sin kärlek vara ännu starkare. Gioconda griper om hennes arm och drar fram en dolk för att döda henne men hejdar sig i det hon yttrar: »Din vedergällning än grymmare skall blifva! der kommer din make.» Hon pekar utåt hafvet der en båt synes. Laura upplyfter förtviflad sina händer, hållande radbandet, och beder himlen om förskoning. Gioconda studsar då hon får se radbandet, fäster masken på Laura och uppmanar henne att fly. Hon drager henne ned till stranden, der hennes båt ligger och hvars roddare föra henne bort öfver sjön. Enzo återkommer och finner i stället Gioconda, som visar den bortfarande Laura och säger att denna bedragit honom. E. förebrår Gioconda hennes hat och svär att rädda Laura. I detsamma anrycker en krigartrupp, ett kanonskott hörs, matroserna springer förskräckta om hvarandra med facklor i händerna färdiga att fly. Enzo rycker till sig en fackla, sätter eld på fartyget och under utropet »Farväl min Laura!» kastar han sig i hafvet, hvarefter skeppet sjunker.

Tredje akten. Ett rum i palatset Ca d'Oro. Det är afton; en lampa är tänd. Alvise inträder häftigt upprörd. Han har beslutit att Laura skall dödas under det han denna afton håller en stor fest. Laura inträder, klädd i en präktig baldrägt, och inbjudes med hånande artighet att taga plats vid bordet. Plötsligen reser sig Alvise, yppande att han vet henne ha skänkt sin kärlek till en annan, slungar henne våldsamt på knä och uttalar hennes dödsdom. Hon anropar honom fåfängt om nåd. Han drar henne till fonddörren, som är stängd af ett draperi, upplyfter detta och visar Laura, till hennes förfäran, en katafalk omgifven med brinnande vaxljus, utropande: »Skåda sängen der som brud du skall hvila!» En serenad höres utifrån lagunerna och Gioconda synes i fonden. Alvise tager fram en giftflaska, sångens närmar sig och han befallar henne att tömma dödens bägare innan sångens sista ton förklingat: räddning gifves ej, hvarefter han går. Gioconda skyndar fram och ryckar giftflaskan till sig; hon vill rädda Laura och gifver henne i stället en flaska med en sömndryck, som hon nödgar henne att tömma, hvarefter hon slår giftet i denna flaska och kastar den tomma giftflaskan på golfvet, sjelf behållande giftet. Hon går sedan hastigt ut. Kören fortsätter sången; Alvise inträder, finner giftflaskan tömd samt Laura hvilande på katafalken och vänder tillbaka, viss om hennes död. Tablåridån går ned, och då den höjes visar sig en praktfull festsal, der Alvise mottager sina gäster. Festen illustreras af en ballett, hvari morgonens, dagens, aftonens och nattens timmar uppträda. Vid ballettens slut inträder Barnaba, släpande med sig den blinda under det Gioconda störtar fram till sin moder. B förklarar att han nyss funnit »den gamla hexan tyst mumlande sina formler» och den blinda bekänner då att hon bad för den döda. Man hör dof klockringning. Barnaba upplyser Enzo att själaringningen är för Laura, hvilket gör Enzo förtviflad. Han yppar nu hvem han är, vänder sig mot Alvise yttrande: »Ära och brud du stal från mig en gång. Ditt nidningsverk nu fullborda!» Alvise säger till Barnaba att denne med sitt hufvud skall svara för Enzos lif. Den blinda anklagar Barnaba för det brott, som här föröfvats, och B. lofvar att hämnas på henne derför. Gioconda hviskar till Barnaba: »För du henne (Laura) till min boning vid Giudeccas strand, skall min kropp jag öfverlemna, usle nidning, i din hand». Alvise säger till sina gäster, med en blick af skadeglädje på Enzo: »Till en lustbarhet af sällsamt slag ni ha förirrat er i dag»; han förklarar att hans eget äkta vif, som satt en fläck på hans ära, fått plikta med lifvet derför och drager undan förhänget som dolt Laura, hvilande på båren. Enzo störtar fram men gripes af vakter, Barnaba släpar bort den blinda och gästerna stå slagne af vrede och medlidande.

Fjerde Akten. Gårdsrum i ett förfallet hus på ön Giudecca. I ena hörnet en skärm med en säng bakom. Genom en bred dörr i fonden synes lagunerna och S:t Markustorget festligt illumineradt. På väggen en madonnabild och ett krucifix, ett bord uppbär en lampa, en dolk och en giftflaska, på en soffa synas flere brokiga kostymer, tillhöriga Gioconda; till venster är en lång och mörk gata. — Gioconda sitter ensam, försjunken i tankar. Två män komma på gatan, bärande på en bår Laura, höljd af en kappa. De knacka på och Gioconda öppnar. Hennes fråga om någon sett dem, besvara de nekande och hon ber dem sedan lägga Laura på sängen, hvarefter männen gå. Hon betraktar giftet och dolken, beredande sig på att dö för egen hand, men lefnadslusten uppflammar vid tanken på att Laura möjligen aldrig mera vaknar och hon frestas ett ögonblick att, af ingen sedd, döda sin rival, men med utropet: »Jag älskar dig Enzo! Jag ditt förakt ej kan bära», kastar hon sig förtviflad ned vid bordet. Enzo inträder. Gioconda har löst honom ur fängelset, han frågar nu hvad hon önskar. Hon svarar: »att ge dig lifvet åter, din framtid, en älskad brud.» Enzo säger sig på jorden endast finna sorg och tårar och tager farväl af Gioconda. Denna underrättar honom att Laura ej fins i grafven och att hon bortfört henne, hvilket han ej tror; anklagande henne för en svartsjuka, som lågar än mot döden» höjer han dolken för att döda henne, då Laura ropar hans namn. Snart hvilar hon i hans armar och båda falla på knä for hennes räddarinna. Gondolierernas sång höres på afstånd, gondolen glider fram till stranden och aflägsnar sig efter att ha upptagit Enzo och Laura. Gioconda fattar giftflaskan, men tanken på modern kommer henne att vackla, hon erinrar sig då löftet till Barnaba och faller ned i bön vid madonnabilden. Denne har från gatan observerat henne, och då hon i tanke att kunna fly skyndar ut, möter hon Barnaba, som frågar om hon tänker bedraga honom. Stoltheten vaknar hos henne och hon förklarar att hon ej sviker sin ed. Hon skall öfverlemna sig åt honom, men först vill hon smycka sig och »pryda lockarne med perlor och guld.»

Under tiden har hon fattat dolken och stöter den i sitt hjerta. Barnaba böjer sig öfver hennes lik ropande i hennes öra: »Jag har bortfört din mor och dödat den fräcka!» Han skyndar ut med ett kväfdt utrop af raseri och försvinner uppåt den mörka gatan.

För det musikaliska innehållet redogöra vi här enligt klaverutdraget. Efter uvertyren:

Första akten: 1. Introduktionskör, 2. Scen (Barnaba) och terzett (Gioconda, den blinda, Barnaba), 3. Kör af sjömännen och folket, recitativ, romans (den blinda), 4. Scen och duett (Enzo, Barnaba), 5. Scen, recitativ och monolog (Barnaba), 6. Final: Kör med dans (Ferlana) och bön;

Andra akten: 1. Sjömanssång, recitativ och barcarol (Barnaba), 2. Recitativ och romans (Enzo), 3. Scen och duett (Enzo, Laura), 4. Romans (Laura), 5. Duett (Gioconda, Laura). Final: duo (Enzo, Gioconda) och kör:

Tredje akten: 1. Aria (Alvise), 1. Scen och duett (Alvise, Laura), 3. Duo (Gioconda, Laura), serenad (kör), solo (Gioconda), 4. recitativ och kör (Alvise och hans gäster), 5. Ballet: Timmarnes dans, 6. Final. Recitativ, qvintett (Gioconda, den blinda, Enzo, Barnaba, Alvise) och kör;

Fjerde akten: Förspel. 1. Scen och aria (Gioconda) 2. Duett (Gioconda Enzo) och trio (G. E. och Laura) med gondolierernas sång, 3. aria (Gioconda) och duo (Enzo, Laura). 4. Final: scen och duo (Gioconda, Barnaba).

Operan innehåller i sin helhet vackra melodiska saker, af hvilka vi i första akten kunna påpeka Introduktionskören, den blindas sång och derpå följande trion, duetten mellan Enzo och Barnaba, den senares monolog i 8:de scenen och andante religioso i finalen. I andra akten har man att bemärka introduktionskören och Barnabas barcarol, duetterna mellan Laura och Enzo, samt denne och Gioconda, Lauras romans eller bön till madonnan; i tredje akten Alvises sång och hans duett med Laura, serenaden och gästernas inträde i början af andra tablån, timmarnes ballett och i finalen Enzos parti och qvintetten. Fjärde aktens preludium är ett vackert stycke och Gioiondas aria likasom duetterna och trion i denna akt utmärka sig för vacker musik. Då äfven instrumentationen i operan är ett talangfullt arbete har man allt skäl att vänta sig för denna operanyhet en framgång hos oss, hvilken synes välförtjent, helst som för utförandet teaterns bästa sångkrafter äro anlitade.

Vår musikbilaga

N:o 1 har genom dröjsmål med utlofvade bidrag ännu ej hunnit blifva färdig, men vi hoppas kunna sända våra prenumeranter densamma med tidningens nästa eller derpå följande nummer. Red.

August Enna och hans opera »Hexan».

Den i Köpenhamn med mycket intresse och stora förväntningar motsedda premièren af operan »Hexan» har nu d. 24 jan. gått öfver scenen på k. teatern derstädes och vunnit afgjord framgång, enligt sammanstämmanstämmande recensioner i alla tidningar på platsen och att döma af det starka bifall hvarmed operan mottogs, särdeles den andra och tredje akten. Då ridån fallit för sista gången kvarstod en stor del af publiken applåderande och framropande tonsättaren. Ehuru emot reglementet bifölls denna gång publikens begäran, men utan resultat, ty den med ej synnerlig stark fysik utrustade komponisten hade af sinnesrörelse öfver sin stora triumf fått ett svimningsanfall och kunde således ej träda fram för publiken. En sådan hyllning lär icke här ha förekommit på långliga tider. Om utförandet säges att fröken Dons passade väl för framställningen af Thalea, som återgafs med intelligens; frök. Regina Nielsen var såsom hennes yngre syster, Almuth, förtjusande och gjorde stor lycka; herr Nordahl-Brun säges ha sjungit bra men hans Edzard varit en mer än nödigt gammalmodisk figur.

Musiken öfverraskar, heter det, genom naturlighet och teknisk lätthet, mindre genom originalitet och kraft, hvarför de erotiska scenerna och äfven de mer upprörda gjorde största lycka.

I följd häraf kan andra akter anses som den bästa, ehuru både första och sista akterna innehålla stora och mycket lyckade partier. I trots af ämnets högsta dramatiska potens: »hexans» stora scen utanför kyrkan, är den tredje akten minst verkningsfull, hvartill skulden till en stor del faller på den danske textförfattaren, hvilken här icke är nog koncis och slagfärdig. Han har nemligen, förmodligen af skuggrädsla*, icke följt Fitgers original, utan dämpat hufvudeffekten. Thalea-Dons sliter här ej sönder bibeln, utan skjuter den helt beskedligt tillbaka åt presten, hvilket i hög grad försvagar intrycket.

Textförfattaren är för öfrigt öfver hufvud taget mera lyriker än dramatiker. Fitgers »Hexan» borde ha kunnat bli en långt mera effektfull opera, i synnerhet som 30-åriga krigets kolorit, i trots af Fitgers förträffliga tidsmålning, lemnats helt och hållet oförsökt af både textförfattaren och kompositören.

Nationaltidendes bedömare A. H. (Angul Hammerich) anser, att Ennas opera har sin styrka just i det sceniska och allt hvad dertill hör: den sångbara och för stämman behändigt tillrättalagda vokalsatsen, i jemvigten mellan det vokala och det orkestrala, så att hvarken det ena eller det andra elementet dominerar, den lämpliga fördelningen af soli, ensembler och körer, med möjligast minsta användande af torra recitativ, och slutligen instrumentationen, som har nutidsmusikens hela glans och färprakt.

Kompositören känner sin teater, vet huru figurerna skola sammanställas för att taga sig ut, känner den mycket vanskliga sceniska fördelningen af ljus och skugga, förstår att dekorera med sina toner så, att dessa icke nedtrycka de sjungande. Här blir man icke, som annars är fallet, vittne till en förtviflad strid mellan sångare och orkester, hvarvid tonernas vågor slå till sammans öfver hufvudena på de sjungande, nej, de bära i stället lätt och elegant upp dem på den glatta ytan.

Ur Ch. Kjerulfs kritik i »Politiken» må anföras nedanstående:

Det tredubbla kärleksförhållandet i »Hexan» mellan Edzard och de båda systrarna tränger allt annat i taflan tillbaka, och här har Enna redan nu kommit saker af absolut värde och mogenhet å stad.

Redan förspelet med den helt Wagnersk klingande sammanslutningen af de båda systrarnas, Thalea och Almuth, motiv kommer åhöraren att ana, att man här har att göra med en säker begåfning. De första scenerna med den utmärkt väl träffade grubblande grundstämningen — karakteristik af Thalea — Almuths jublande framträdande, allt detta är skildradt med en åskådlighet och teckningsfärdighet, som gör en fullkomligt trygg och aflägsnar alla tankar på en debuterande kompositör.

Sedan Kjerulf derefter beklagat att med Edzards inträde ett drag af instängd gammaldags operaluft kommer in i det eljest både friska och moderna arbetet tillägger han:

Denna bristfällighet, skulle ha undvikits, om hr Enna icke låtit allt, som heter tids- och lokalkolorit, vara fullständigt oförsökt i »Hexan».

Kjerulf slutar sin uttömmande och i det hela starkt berömmande uppsats med följande ord:

Ett är emellertid obestridligt: den klang, som det unga danska tonsättarenamnet så plötsligt vann och genom omständigheternas makt kommit att taga förskott på, den har det nu ärligt och redligt förtjenat.

Om kompositören till »Hexan» lemnade en brefskrifvare (Cr) till Dagens Nyheter förra året följande meddelande:

Han är en ännu helt ung man om 31 år och född af fattiga föräldrar i Nakskov å Lolland, der fadern är skomakare. Farfadern var italienare till börden, och den unge Enna har således något att påbrå från sönerna af Italien, sångens hemland. Liksom många före honom fick hr Enna ej följa sin böjelse utan skulle, för att skaffa

* En sådan skuggrädsla förvisade, som bekant, »Hexan» från K. Dramatiska teatern här i Stockholm för icke så längesedan.

sig lefvebröd, försöka sig i något handtverk. Än var han i skomakarlära, än försökte han sig i andra yrken, någon tid som kontorist och någon tid såsom tidningsförsäljare å Köpenhamns gator, men till ingenting af allt detta dugde han. Han älskade ända från barndomen musiken till passion och gned på lediga stunder sin viol, men hade hvarken tid eller råd att taga lektioner i musik.

Under ynglingaåren bättrade det sig något. Han fick då odeladt egna sig åt musiken; han blef nemligen sånganförare för mindre teatersällskap och sångsällskap, hvilka r ste omkring i Danmark, Finland och Ryssland. Men den sysselsättningen blef knappast mer än ett handtverk och ännu saknade han den grundliga musikaliska ledning som kunde gifva bestämd form åt hans idéer.

Under de tider han vistats i Köpenhamn har han då och då erhållit tillfällig undervisning af musici, och i detta fall säger sig hr Enna särskildt stå i tacksamhetsskuld till organisten Rasmussen vid garnisonskyrkan i Köpenhamn.

Ett litet understöd i form af ett musikstipendium, det Ancherska, har kommit honom till del, men han måste fördela detta på tre år för att det skulle räcka till, på samma gång han, för det dagliga brödets skull, icke kommit i tillfälle att på sina resor höra mer än *en* opera, och den just icke något »lejon», nemligen Nesslers »Trumpetaren från Säckingen», härifrån dock undantagna de i alla fall goda operor han hört å Köpenhamns operascen.

Så litet förberedd har hr Enna, litande på sin musikaliska ingifvelse, likväl komponerat, utom en mängd sånger, två symfonier, en i C-moll, och en orkestersuite i E-moll, båda ouppförda samt operan »Hexan», om hvilken, redan långt innan den var färdig till uppförande, en af Skandinaviens musikstorheter, Svendsen, fält omdömen som skulle ställa dess kompositör i de storas led.

Texten till »Hexan» är bearbetad af hr Alfred Ipsen efter Fitgers skådespel, men med betydliga modifikationer af den tyske skaldens lidelsefulla och långt gångna situationer och uttryck. Tenorpartiet, Edzards roll, skrefs med tanke på att Arvid Ödmann, som förr var anställd vid Köpenhamns opera, skulle utföra det. Den qvinliga hufvudrolen är ett af de största sopranpartier som hittills skrifvits

Hofkapellmästaren dir. Nordqvist har haft operans partitur till genomseende, och densamma kan möjligen således vara att förvänta äfven på Stockholms operascen.

Från scenen och konsertsalen.

Kgl. Operan. Jan. 17, 21. *Wermländingarne.* — 18. Gounod: *Faust* (Faust: hr Ödmann). — 20, 24. Nicolai: *Munira fruarna i Windsor.* (Fru Ström, fru Page, Anna: fru Östberg, frk. Almati (Wolf $^{24}/_{1}$) frk. Karlsohn; Falstaff, hr Ström, hr Page, Fenton, Spinker, Cajus: hrr Brag, Johanson, Strömberg, Strandberg, Henriksson, Rundberg). — 22. Adam: *Konung för en dag* (Zephoris: hr Ödmann). — 27. Weber: *Friskytten* — 28, 30. *Egmont*, sorgsp. 5 akt af Göthe, musik af L. v. Beethoven. — 29. Donizetti: *Leonora*, (Leonora, Inez: frk. Almati, fru Lindström; Alfonso, Fernando, priorn, don Gaspar: hrr Johansson, Ödmann, Nygren, Rundberg). — 31. Nicolai: *Muntra fruarna i Windsor* (Page: hr Sellergren).

Vasateatern. Jan. 16–31. Offenbach: *Frihetsbröderna* (Montedafior: hrr Warberg, Rönnblad.)

Södra teatern. Jan. 21: *Fru Hin.*

Berns' salong. Jan. 17. *Stockholms allmänna sångförenings matiné* med bitr. af frk. Agnes Bodén, hr Alb. Andersson m. fl., dir. hr Alb. Lindström.

Vetenskapsakademien. Jan. 26. *Nya sångsällskapets 1 a konsert* m. bitr. af fru Dina Edling, frkn. Sigrid Lindberg, Ellen Dorph, Maria Rydberg och en musikälskare.

Musikal. akademien Jan. 31. *Matiné* för välgörande ändamål m. bitr. af fru Dina Edling, hrr Ödmann, Lundquist, Rundberg och en Bellmans-kör under dir. E. Åkerbergs ledning (Romans ur »L'Amico Fritz» sjunges af hr Ödmann)

K. operans personal börjar mer och mer blifva tjenstbar efter den rådande sjukligheten. Så har herr Ödmanns tillfrisknande gjort det möjligt att upptaga »Leonora», fröken Karlsohns af »Muntra fruarna» och »Konung för en dag». Den enda nyheten man kan räkna tillhörig detta års repertoar är »Egmont», som icke gifvits l är sedan den tid kgl. operan och dramatiska teatern voro förenade, en tid då det fanns dramatiska förmågor af rang för det stora skådespelets fullt värdiga framställande på vår första scen. Att så nu icke är fallet, efter den beklagliga skilsmessan, är ej att förundra sig öfver. Då det emellertid endast tillkommer denna tidning att fästa sig vid våra sceners musikprestationer, må om »Egmont» endast anföras att Beethovens härliga musik i mellanaktsmusiken, melodramen och de två sångerna af Clara (sjungna af frk. Karlsohn utom scenen), Claras död, Egmonts dröm och segersymfonien i slutet, alla framkallade det lifligaste bifall.

Stockholms Allmänna sångförenings matiné gafs inför fullsatt salong och en mycket tacksam publik. Körsångerna gingo med god sammanhållning och nyansering under dir. Lindströms ledning. Något raskare tempo kunde man ha önskat i ett och annat nummer. Solosången af det kvinliga biträdet intresserade minst, helst som alla de valda sångerna voro af föga lifvande natur

Nya sångsällskapet, under dir. Erik Åkerbergs ledning, gjorde med sin första konsert en vacker debut. Sällskapets kör, utgörande 20 damer och 16 herrar, i besittning af goda röster, visade sig vara en väl öfvad elitkår, och aftonens program var omvexlande och med omsorg valdt; sällskapet hade förvärfvat sig goda biträden i fru Dina Edling, den unga violinspelerskan Sigrid Lindberg och en manlig solosångare samt ackompagnatriserna frkn. M. Rydberg och E. Dorph. Soa én inledes med ett par körsånger af W. Svedbom: »Hyllning» och »Haven», hvaraf den sista slog särdeles an; detta var äfven fallet med de två solosångerna för tenorbaryton af hr Åkerberg, hvilka sedan följde. »Vårväkt» af Sterky för damkör med solo (fru Edling) var en ny och intressant bekantskap, särdeles som komponisten äfven är för oss ny. Herr Sterky, elev af Musikaliska akademien (man till fru Dagmar Bosse-St.) har idkat musikstudier i Paris der han med sin fru vistats längre tid. Fröken Lindberg visade sig i Vieuxtemps »Fantasia appassionata» och Wieniawskis vackra »Legend» såsom en mycket lofvande talang med en konstnärlighet, redan långt hunnen och understödd af fint öra samt god musikalisk uppfattning. Programmet upptog vidare Sjögrens stämningsfulla, allmänfattliga »Julsång», hvari solot förträffligt utfördes af fru Edling, solosånger: »En svane» af Grieg och Södermans »Tag imod kransen» (Musikälskaren), visor af Svedbom för bl. kör: en poetisk komposition »Skogsstjernan» och den väl arrangerade, roliga folkvisan »Hej dunkom», samt slutade med ett längre stycke för blandad kör och solo af Rheinberger »Die todte Braut», ett temligen torrt och långtrådigt stycke, som dock fick ett förträffligt utförande. Den ganska talrika publiken hade allt skäl att vara belåten med sin njutningsrika musikafton och visade det otvetydigt genom det lifliga bifall, som egnades såväl kören och dess ledare som de biträdande artisterna.

Från in- och utlandet.

Kgl. Operan. Ponchiellis »Gioconda» torde i midten af februari komma att gå öfver scenen. Personalen i densamma är följande: Gioconda: fru Östberg, Enzo Grimaldo: hrr Ödmann och Lundmark (altern.), Alvise Badoero: herr Sellergren, Laura Adorno, hans maka: fru Edling och fröken Almati (altern.), Den blinda, Giocondas mor: fröken Wolf, Barnaba, sångare: hrr Lundqvist och Johanson (altern.), Zuane: hr Grafström, Isepo, offentlig skrifvare: hr Runåberg.

— Operan »Leonora» af Donizetti, första gången uppförd här 1850, gafs den 27 jan. för 75:e gången.

— I dagarne ha repetitionerna tagit sin början å den komiska operan »Skrifvarkungen» (La Basoche) med musik af Messager, text öfversatt af E. Walimark.

Andreas Hallén är från o. m. den 1 febr. med kontrakt fästad vid kgl. operan

som kapellmästare, en underrättelse som här väckt mycken tillfredsställelse, då man under flera år fått erfarenhet af hr Halléns utmärkta förmåga, ej blott som tonsättare utan ock som dirigent för Filharmoniska sällskapets kör och orkester och ibland äfven för k. hofkapellet.

Musikaliska akademien. Till nya medlemmar invaldes d. 30:de jan. konsertmästaren L. Zetterquist, kompositören Emil Sjögren och kyrkoherden Evald Bergman.

En vespergudstjenst till firande af konungens födelsedag gafs den 21 jan., i Maria kyrka under dir. Hugo Lindqvists direktion med biträde af dir. Alb. Lindström vid orgeln. Den högtidliga gudstjensten var i musikaliskt hänseende intressant genom de utförda körerna af Palestrina, Lützel och Werman samt de rytmiskt arrangerade koralerna och de gregorianska vexelsångerna. Utrymme saknas oss att nu redogöra för denna musikhögtid.

Filharmoniska sällskapet kommer att vid sin nästa konsert utföra, bland annat, Schumanns »Neujahrslied» (texten af Rückert), den unge tonsättaren W. Stenhammars »I rosengården» (med text ur K. A. Mellins »Prinsessan och och svennen») och Gades »Agnete og Havfruerne».

August Meissner, den förtjenstfulle orkesterdirigenten i Berns' salong, har af konungen erhållit medaljen *Literis et artibus*.

Första Essipoff-konserten eger rum i Musikal. akademien den 9 febr.

Norge.

Kristiania. På Kristiania teater har fru Sterky fortsatt sitt gästspel i »Postiljonen från Lonjumeau». — På Eldorados konsert- och variétéföreställningar uppträda för närvarande fru Olefine Moe och operasångaren Paul Schadow. Musikföreningens konserter egde rum å de förut nämnda dagarne. Vid den första af dessa, Musikföreningens 4:de konsert, gafs uvertyren till »Den flygande Holländaren», Beeth vens A-dursymf ni och Rubinsteins pianokonsert i D-moll med fru Erika Nissen vid flygeln. Å 5:te konserten biträddes Musikföreningen första gången af fru Sterky, som sjöng pagens aria i »Hugenotterna» och romanser; herr Gustaf Lange spelade Beethovens violinkonsert, och för öfrigt utfördes Svendsens symfoni n:r 1 samt för första gången en uvertyr »Kung Erik» af Ole Olsen, allt under hr Iver Holters direktion. Konserter, som förestå, äro hr Thorvald Lammers och Mally Lammers romanskonsert samt fru Essipoffs d. 16:de febr.

(Notiser från Danmark och Finland måste vi spara till nästa nummer.)

Dödsfall.

Saloman, Julius, tenorsångare, f. i Köpenhamn d. 8 okt. 1838, † härst. d. 25 jan. Vid 18 års ålder kom Saloman till Göteborg och öppnade der en herrekiperingsaffär. Hans röst, en hög och stark tenor, väckte snart en sådan uppmärksamhet, att han i enlighet med en länge närd böjelse, beslöt att egna sig åt sångkonsten. Han flyttade då till Stockholm och studerade här sång för profess. Berg och Günther samt F. Arlberg och debuterade i okt. 1874 som Stradella å Kgl. operan. Hans andra debut var Vasco i »Afrikanskan». Han kom sedan under Ludv. Josephsons direktörskap vid Kristiania teater till denna scen. Från hösten 1876 hade han anställning vid Helsingfors' teater och kallades dit sommaren samma år för att medverka vid det galaspektakel, som under den stora utställningen der gafs för kejsar- och storfurstparet (n. v. kejsaren och kejsarinnan), han sjöng då i »Princessan af Cypern» af Pacius och 4:e akten af »Den stumma». Saloman lemnade snart derefter konstverlden och har sedan åter egnat sig åt merkantil verksamhet. S. var broder till de bekanta konstnärerna, komponisten Siegfried S. och målaren Prof. Geskel Saloman.

Tschirch, Wilhelm, hofkapellmästare, bekant som kompositör af sånger för mansröster och körverk, f. 1818, † i Gera d. 6 Jan. T. har äfven komponerat en messa och en opera »Meister Martin und seine Gesellen». Som Salongskomponist för piano är han känd under namnet Alexander Czersky.

Beriktigande.

I vår artikel »Premiérer å k. operan 1866—91» har insmugit sig en felaktig uppgift, härledande sig från den åberopade artikeln i Dagens Nyheter, nämligen den, att Gounods »Läkaren mot sin vilja» skulle ha gifvits första gången här 1875. Förhållandet är, att denna komiska opera gjorde sin första entrée på vår k. operascen år 1864.

Pianomagasin.

Flyglar, Pianinos, Tafflar och **Orglar** från in- och utländska utmärkta Fabriker **till de billigaste** priser. För instrumentens bestånd ansvaras.

Äldre Pianos tagas i utbyte.

OBS. Ständigt lager af **Flyglar** från Blüthner och **Pianinos** från G. Schwechtens berömda fabriker.

Gust. Petterson & Komp.

43 Regeringsgatan 43.

☞ **Flyglar, Tafflar** och **Pianinos** från **J. G. Malmsjö.**

Ett godt Taffelpiano

säljes till mycket billigt pris, i anseende till bortresa. Vasagatan 52, 4 tr.

Hugo Lindqvist

meddelar undervisning i **pianospelning,** och **elementarsång, dirigerar körer och kvartetter.** Rekommenderar sig hos resp. Skolföreståndare som lärare i **sång- och musikteori.**

Adr. **Grefgatan 16,** 3 tr. upp.

Isabella Beckman

(mångårig élève af *professor* **Bax** i Paris) gifver fortfarande undervisning i **Sång.**

Anmälningstid alla söckendagar kl. 10—12.

25 Kommendörsgatan III.

Violin år 1650.

En väl bibehållen, **äkta violin,** af **Jacobus Stainer An. 1650,** finnes till salu hos kantor **Brostedt,** adr. Malmslätt.

Eleganta Permar

till Svensk Musiktidning finnas till salu å ***2 kronor*** hos P. Herzog, Malmskilnadsgatan 54.

För hvarje musikaliskt hem rekommenderas

SVENSK MUSIKTIDNING,

Nordiskt musikblad, innehållande **populär läsning i musikaliska ämnen,** instruktiva artiklar om musikundervisning etc., biografier med **porträtter, följetonger, notiser** om musikverldens tilldragelser m. m.

Tidningens årsprenumeranter erhålla **musikbilagor,** (omkring 14 sidor) af *god* och *lätt utförbar* **sång-** och **pianomusik.** Tidningen utkommer 2 gånger i månaden (utom juli—aug.); Pris pr år **5** kronor. Prenumeration sker direkt hos Redaktionen Olofsgatan 1, i bok- och musikhandeln; för landsorten bäst **å posten.**

OBS.! *I alla hem, der musik idkas, kan den i vår tid allt för mycket försummade musikbildningen tillgodoses genom en facktidning, sådan som* **Svensk Musiktidning,** *hvilken 1892 upplefver sin 12:te årgång och som af pressen ständigt rekommenderats såsom väl fyllande sin uppgift att vara ett organ för musikbildningens spridande i vårt land.*

Innehåll: Edvard Grieg (med porträtt) af A. L. — Fyndet af Mozarts hufvudskål. — Innehållet af Gioconda, opera i 4 akter af Tobia Gorrio, musik af A. Ponchielli. — Vår musikbilaga. — August Enna och hans opera »Hexan». — Från scenen och konsertsalen. — Från in- och utlandet. — Dödsfall. — Beriktigande. — Annonser.

Stockholm, O. L. Svanbäcks Boktryckeri-Aktiebolag, 1892.